

ROZHOVOR - Ministr zahraničí Sergej LAVROV o ruské zahraniční politice, současné geopolitické situaci a výhledech do budoucna

Úvodní slovo a odpovědi na otázky ministra zahraničí Ruské federace Sergeje V. Lavrova byly zaznamenány v rámci Celoruského mládežnického vzdělávacího fóra „Území smyslu na Kljazmě“ (Всероссийский молодежный образовательный форум «Территория смыслов на Клязьме») ve Vladimirské oblasti, který se uskutečnil 11. srpna 2017.

Úvodní slovo

Dobrý den, děkuji za srdečné přijetí!

Chtěl bych se s vámi podělit o několik postřehů. Nebudu v úvodu hovořit dlouho, protože se ruský prezident Vladimir Putin opakovaně k těmto otázkám vyjádřil. Náš postoj je tedy znám.

Nyní jsme svědky zlomových okamžiků v mezinárodních vztazích. Odchází minulé období, které se vyznačovalo tím, že Západ dominoval po několik století v mezinárodních záležitostech. Dnes se zřetelně formuje to, čemu říkáme vícepolární světový řád. Jedná se o přirozený proces, protože život jde dál. Spolu s předcházejícími průkopníky ve vývoji světa, tedy se západními zeměmi, vznikají nová centra ekonomického růstu a finanční síly. A to všechno má samozřejmě vliv na politiku. Tyto nové země chtějí bránit své zájmy: mimo jiné se podílí na formování mezinárodní agendy, přináší své problémy, a to zejména s ohledem na oblasti, kde se tyto centra moci vytvořila, tedy v Číně, Indii, Brazílii a do jisté míry v Jihoafrické republice.

Opakuji, že se jedná o trend, v rámci něhož nově se rozvíjející centra moci přebírají odpovědnost za

bezpečnost a stabilitu ve svých regionech a obecně na mezinárodní úrovni. Tento proces nelze zastavit, protože odráží reálné podmínky kulturní a civilizační rozmanitosti současného světa. A také samozřejmě touhu národů určovat svůj vlastní osud a usilovat o vytvoření spravedlnosti v té podobě, jak byla zamýšlena těmi, kdo psali Chartu OSN - všechny její základní principy platí dodnes, jsou jasně stanoveny a vztahují se na všechny země.

Jedná se o přirozený proces, i když neprobíhá bez problémů.

Před 25 lety, když se rozpadl Sovětský svaz a byla rozpuštěna Varšavská smlouva, vznikla výzva, o níž začali politici na Západě vážně diskutovat. Výzva v tom směru, že dojde k rozpuštění NATO a všechny otázky se budou řešit v rámci OBSE. Zde se následně vybuduje rovný přístup každého účastníka v rámci univerzálních euroatlantických základů, a to takovým způsobem, aby se nikdo necítil omezován. V těchto letech také vznikl termín „společná a nedělitelná bezpečnost.“

I když OBSE přijala příslušné prohlášení, NATO nikdo nerozpustil. Aby zajistily své vojenské a politické zájmy, probíhala skutečná činnost západních členských zemí Aliance právě ve vlastní organizaci. V OBSE se nikdy nezabývali žádnými vážnými otázkami ani se nezapojovali do diskusí nad některými otázkami praktického významu. Zabývali (a zabývají) se především ideologickými diskusemi a pokusy podporovat vlastní pseudoliberální hodnoty, které označují za univerzální. Jenže univerzální hodnoty obsahuje Charta OSN, konkrétně Všeobecná deklarace lidských práv, která byla přijata po založení Organizace spojených národů.

Opakuji ještě jednou: cestou rozpuštění vojenských bloků nikdo nešel, NATO rozpuštěno nebylo. Naopak podleli iluzi, že nastal „konec dějin“, protože se světu údajně nenabízejí žádné jiné alternativy, než kapitalismus. **Iluze se však stala iluzí.** Nemůžete diktovat celému světu z klubu vyvolených. Nemohlo se to podařit a také se to nepodařilo. Model globalizace, a to včetně hospodářských a finančních aspektů, který byl vytvořen v rámci tohoto liberálního klubu, podle mého názoru zcela zkrachoval. To již vidí i mnozí přemýšliví lidé na Západě.

Když jsme před 25 lety prožívali všechny tyto události, vycházeli jsme z toho, že ve „studené válce“ vlastně vyhráli všichni.

Chtěli jsme věřit tomu, že myšlenka celoevropské, globální a rovnoprávné bezpečnosti, jak byla ustanovena v Chartě OSN, bude i nadále prosazována. Připomínám, že v dávných 90. letech, když měla naše země problémy s důsledky rozpadu Sovětského svazu, kdy jsme čelili množství dalších výzev, dluhů, otázkám nových hranic atd., se západní politici rozhodli, že je Rusko slabé a takovým zůstane. V této podobě chtěli Rusko umístit do svého světového řádu - tedy jako partnera, kterému budou moci přikazovat, co se jim zlíbí.

Již tehdy bylo nutné mít velkou předvídatost, aby člověk přemýšlel o jiných formách organizace mezinárodního života. Dnes již zesnulý Je. M. Primakov v tu dobu pohlédl do budoucnosti a formuloval koncepci multipolarity. Tehdy jen málo osobností tušilo, že se stanes realitou. V únoru 2007 promluvil ruský prezident Vladimir Putin v Mnichově na konferenci o mezinárodní bezpečnosti: se zkušeností z post-sovětské éry tyto myšlenky rozvinul a ukázal na konkrétních příkladech, že již není možné počítat s přístupem „nadřazený - podřazený“. Alespoň Rusko nedovolí nikomu, aby s ním takto jednal.

Je zjevné, že jedna jediná podoba globalizace nevyhovuje všem. Národy chtějí hájit vlastní identitu, aby byla zajištěna jejich nezávislost, a nechtějí, aby jim někdo něco přikazoval a manipuloval jimi. Na druhou stranu je zjevné, že ti, kteří stále lpí na unipolárním světě, se nechtějí vzdát. **Jenže probíhající procesy nelze zastavit a tato epocha končí.**

Abyste došlo ke zpomalení těchto procesů, podnikají se jednostranné kroky mimo souhlas OSN, tj.

jednostranné sankce, které jsou absolutně nelegitimní, recidivy silového zasahování do vnitřních záležitostí jiných zemí (takto se likvidují režimy, které někteří naši západní kolegové nemají rádi atd.). Tyto zkušenosti bere vážně také Evropská unie.

Všichni vidíme výsledek těchto kroků: krize, konflikty, zničení státnosti. V Iráku a Lybii je státnost v neustálém ohrožení. Chaos vznikl také v dalších zemích Blízkého východu a severní Afriky. Intervence v Iráku a Lybii otevřely cestu pro teroristy i do dalších oblastí Afriky, do střední a jihovýchodní Asie. Islámský stát tam již působí a lidi to velmi trápí.

Evropa samozřejmě musí z těch problémů, jimž čelí, učinit nějaké závěry. Přejeme jí úspěch. Jenže řada evropských zemí tuto politiku násilných a nezákonných akcí podporovala. To nakonec vyústilo v situaci, kterou nyní pozorujeme.

Děkuji za pozornost.

Otázky z publika

Existuje podle vás nějaká ruská „idea“ a co by mělo být jejím fundamentem?

Zákon o ruském národu právě vzniká v parlamentu. Máme-li zákon nebo ne, to není důležité, hlavní je, že existuje národ (národy). V tomto smyslu jsou nanejvýš důležité dějiny, pocit vlastní identity. Když se identifikujeme s konkrétní zemí, v níž žijeme, s konkrétním městem nebo vesnicí, v níž žiješ nebo se tam narodil někdo z rodiny, když se identifikuješ s kulturou, která se neustále obohacuje a doplňuje současnými hudebními, divadelními či filmovými díly, když chápeš, že tvé děti, rodiče, dědové a pradělové žili, žijí a budou žít v této zemi. V tom případě musíš mít zájem na tom, aby se tvoje země stala silnější. Pokud tomu tak je – a já si myslím, že zájem na tom máme všichni stejný – budeme daleko jednodušeji prosazovat naše zájmy ve světové politice. Čím jsme silnější, tím bude jednodušší vyřešit otázky, které ještě více upevní naši ekonomiku, sociální sféru a obranu.

Již více než 13 let jste ministrem zahraničí. Které jednání bylo za celou tu dobu nejvíce emocionálním?

Zpravidla ty, které přinášejí výsledek. Neřekl bych, že se v tomto kontextu hodí slovo „emocionální“. Stává se, že jednání probíhá vabank: zjevně stačí najít jednu frázi a partner nebo oponent poté přijme i vše ostatní, co nám vyhovuje.

Příklad rozhovorů, které měly reálný výsledek, to je iránský jaderný program. Právě ty dnes naši američtí partneři zpochybňují. A to přesto, že nám administrace prezidenta Trumpa potvrdila, že pokud jde o všechny podepsané dohody, Írán je všechny plní. Jenže Trumpova administrativa tyto rozhovory neustále označuje za nesprávné, mylné.

Druhý příklad z posledních let jsou rozhovory o vyřešení syrské krize: s G. Kerrym se podařilo dohodnout, jak vše bude probíhat. Považuji to za skutečnou událost, která pomohla dohodě mezi vojenskými akcemi Ruska a koalice, kterou řídí USA. Dohoda obsahovala jedinou podmínku: USA se zavázaly, že budou dělat rozdíly mezi skutečnou opozicí a teroristickou organizací Džabat an-Nusra. Dohoda sice byla uzavřena, ale Američané tuto podmínku nedokázali splnit. Kdyby dodrželi slovo, již by politický proces regulace syrské krize postoupil do další fáze: mohlo by dojít k přípravě voleb.

Moje otázka se týká Sýrie. Díváme se na televizi a začínám mít pochybnosti: opravdu američtí kolegové a jejich koalice bojují s terorismem? Nebo se snaží pouze tak vypadat?

Už jsem o tom částečně hovořil v souvislosti s dohodou s G. Kerrym. Američané nedokázali oddělit oddíly opozice od teroristů. Nedokázali prosadit, aby zemi opustili bojovníci opozice oddíly Džabat an-Nusry, aby tam mohla být provedena protiteroristická operace. Prostě to nedokázali.

Mám na funkci této koalice dvojí názor. Již jsme o tom hovořili. Nepochybujeme o tom, že se koalice snaží o zničení tzv. Islámského státu. Všechny jejich akce směřují k tomu, aby tuto organizaci zlikvidovali. V tom jsou naše cíle stejné.

Pokud jde o Džabat an-Nusru, to je jiný případ. Bojuje sice s IS, ale sama patří do seznamu teroristických organizací, který sestavila Rada bezpečnosti OSN. Podle všech pravidel patří nejen mezi zákonem dané, nýbrž také povinné cíle všech, kdo v Sýrii bojují s teroristickou hrozbou.

Zdá se mi, že za poslední tři krizové roky se z hlediska struktury naše ekonomika změnila více, než za třináct let stabilního vývoje. V čem to spočívá? V pokrokových technologiích Kremlu nebo krátkozraké nezodpovědnosti parlamentu?

Za ekonomiku nenesu odpovědnost. Náš úkol spočívá v tom, aby byly vnější podmínky pro rozvoj země maximálně příhodné, aby naše občany nikdo neurážel, nediskriminoval, abychom chránili naši ruskou kulturu a prostranství ruského jazyka, aby ruský byznys nezažíval jednostranné diskriminační omezení.

Ano, i u nás se najdou lidé, kteří říkají, že pak jsme se měli dobře rozmyslet, zda připojovat Krym k Rusku, pomáhat povstalcům na Donbasu, zapojit se do války v Sýrii. Ano, takoví lidé existují.

Pokud jde o to, co by čekalo ruskojazyčné obyvatel Krymu a na východě Ukrajiny, řekl již v únoru, krátce po převratu velitel „Pravého sektoru“ D. Jaroš, že Rus nikdy Ukrajince nepochopí a nikdy nebude mluvit ukrajinsky – a proto by žádný Rus neměl na Krymu žít.

Vzpomínáte, jak se u nás nedávno rozhořela otázka o pragmatismu? Na jedné televizní stanici kdosi prohlásil, že možná nebylo moudré bránit Leningrad, lepší bylo se vzdát. Údajně by poté bylo daleko méně obětí. Myslím, že se jedná o stejný přístup, jako v případě obyvatel Krymu a Donbasu. Vše se to týká ruského národa, tedy toho, že nám není lhostejné uchování našeho genetického kódu. Bez tohoto genetického kódu by Leningrad nevydržel blokádu, nevyhrál válku.

Jaké emoce prožíváte, když si uvědomíte, že na výsledcích setkání s různými zahraničními politickými činiteli závisí osud nejen naší země, nýbrž i druhých států. Jakých principů se v těchto případech držíte?

Osud našeho státu odvisí od našeho národa a státu. Když se setkávám s různými činiteli z jiných zemí, nepociťuji, že by na těchto setkáních závisel osud země. Dokonce jsem o tom ani nikdy nepřemýšlel. Konkrétní setkání řeší vždy konkrétní otázku: smlouvu, dohodu atd.

Určitě ale existují osudová setkání. Probíhají na nejvyšší úrovni, protože rozhodnutí o konkrétních krocích na mezinárodní scéně dělá hlava státu jako člověk, který definuje jeho zahraniční politiku. Takových rozhodnutí bylo přijato hodně, mj. upevnění nebo vznik organizací jako Šanghajska organizace pro spolupráci, Eurasijský ekonomický svaz nebo BRICS. Tyto otázky mají na možnosti naší země opravdu reálný vliv, podstatně je rozšiřují.

Děkuji vám všem a přeji hodně úspěchů.

(překlad vlastní, upraveno, kráceno)

Zdroj: mid.ru

Autor: -mp-